

شناسایی وضعیت موجود و موانع توسعه ورزش همگانی در کشور

محمد بابایی^۱

فروغ فتاحی مسرور^۲

نادر شاکری^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۹/۱۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۱۰/۱۵

تحقیق حاضر با هدف شناسایی وضعیت موجود و موانع توسعه ورزش همگانی در کشور به صورت یک مطالعه کیفی انجام گرفت. روش پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری اطلاعات به روش کیفی و کمی انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق را کلیه اساتید و متخصصان ورزش همگانی و مدیریت ورزشی (۶۰ نفر)، روسای فدراسیون ها (۵۲ نفر)، مدیران کل ورزش و جوانان استان ها (۳۱ نفر)، کارشناسان عالی وزارت ورزش و جوانان (۲۰۰ نفر) تشکیل دادند. در بخش کیفی از دو روش نمونه‌گیری نظری و گلوله برفی استفاده شد. و در بخش کمی ۲۱۷ نفر با توجه به جدول مورگان (حداقل ۱۸۱) انتخاب و به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. روایی پرسشنامه‌ها به روش روایی سازه و صوری و پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ بر روی یک نمونه ۳۰ نفره با ۰/۸۱ تایید شد. نتایج نشان داد وضعیت ورزش همگانی کشور در برخی موارد مطلوب و در برخی موارد همچون «نهادینه شدن ورزش در خانواده‌ها» در سطح نامطلوب قرار دارد. همچنین کمبود اماکن و تجهیزات ورزشی و عدم توجه دیگر سازمان‌ها به ورزش همگانی مهمترین موانع ورزش همگانی در کشور بودند. پیشنهاد می‌شود که با استفاده از راهکارهای مشخص در هر مانع، اثرات تخریبی آن را کاهش داده زمینه رشد و ارتقای ورزش همگانی کشور را فراهم نمایند.

واژگان کلیدی: موانع، توسعه و ورزش همگانی

^۱ دکترای مدیریت ورزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۲ استادیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: Froughfatahim@yahoo.com

^۳ استادیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

ورزش به عنوان بزرگ‌ترین پدیده اجتماعی جهانی در زندگی انسان‌ها نقش بسیار مهمی دارد (ایونا^۱ و همکاران، ۲۰۰۸). در واقع، ورزش از ملزومات زندگی معاصر گردیده است (معین فرد، ۱۳۸۷) و بخشی از فرهنگ و هویت ملل محسوب می‌شود. (بوچ^۲، ۲۰۰۶) تغییر و تحولات جهانی مقوله‌های زندگی معاصر، تربیت‌بدنی و ورزش را از ضروریاتی ساخته که دوری از آن اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد (مهرآیین، ۱۳۸۸). امروزه ورزش از ضروری‌ترین نیازها و اساسی‌ترین مسائل جوامع بشری است؛ به طوری که کمتر کشوری را می‌توان یافت که فاقد سازمان ورزشی باشد (غفوری، ۱۳۸۲). در بسیاری از جوامع پیشرفته امروزی جایگاه تربیت‌بدنی و ورزش برای پیشبرد اهداف کلان هر کشور مشخص و بدیهی است (نصیرزاده، ۱۳۸۷). آنچه علم تربیت‌بدنی را از سایر علوم معاصر متمایز می‌سازد، خیل عظیم مخاطبان آن در سراسر جهان است (آذرنیا، ۱۳۸۴). امروزه ورزش را به گونه‌های متفاوتی از جمله ورزش پرورشی، همگانی و تفریحی، قهرمانی و ورزش حرفه‌ای می‌توان در جوامع بشری مشاهده کرد. توسعه تربیت‌بدنی و ورزش به عنوان زمینه‌ساز تأمین و تربیت نیروی انسانی سالم و تندرست، بخشی از برنامه‌های توسعه ملی به شمار می‌آید (سند راهبردی، ۱۳۸۲). توسعه ورزش برای افراد با مشکلات روحی می‌تواند بسیار اثرگذار باشد (تاناکا و همکاران^۳، ۲۰۱۴). ورزش‌های فراغتی^۴ که مترادف ورزش همگانی است، پرداختن به مجموعه‌ای از فعالیت‌های ورزشی ساده، کم‌هزینه، غیررسمی، فرح‌بخش و بانشاط است که امکان شرکت در آن‌ها برای همه افراد وجود داشته باشد. گزارش کمیسیون ورزش استرالیا^۵ در ۱۹۹۸ نشان داد که اگر تعداد شرکت‌کنندگان در ورزش‌های ملایم ۱۰ درصد افزایش یابد، سالیانه ۶۰۰ میلیون دلار در بودجه این کشور صرفه‌جویی می‌شود و هزینه مستقیم مراقبت بهداشتی چهار بیماری ناشی از کم‌تحرکی شامل قلبی - عروقی، سکته، دیابت و سرطان روده ۳۰۶ میلیون دلار برآورد می‌شود (لیندر و سیت^۶، ۲۰۰۶). توسعه و اعتلای تربیت‌بدنی و ورزش در جامعه ما منوط به تحول سازنده و مثبت در برنامه‌های جاری ورزشی است (هالسویر^۷، ۲۰۰۲) و مشارکت افراد در آن سبب توسعه اجتماعی، شناختی و روانی و بهبود

^۱ Ioana

^۲ Buch

^۳ Tanaka et al

^۴ Recreational sports

^۵ Australian Institute of Sport

^۶ Lindner & Sit

^۷ Holzweher

تناسب‌اندام می‌گردد (کوهن و همکاران^۱، ۲۰۱۴). این موضوع باعث شده که سرمایه‌گذاری‌های هنگفتی برای توسعه ورزش در اکثر کشورها انجام شود. همچنین یکی از برجسته‌ترین ویژگی کشورهای توسعه‌یافته، توجه به دانش مدیریت به‌عنوان یکی از ضروریات بلامنازع پیشرفت، توسعه، رشد اقتصادی و اجتماعی است که در این میان آنچه به‌عنوان اصلی‌ترین کارکرد مدیریت (در سطوح مختلف) هر کشور مورد بحث بوده همانا برنامه‌ریزی و تلاش برای نیل به هدف‌های پیش‌بینی‌شده در آن است (علی‌نژاد، ۱۳۹۳).

از آنجاکه ورزش همگانی عامل اساسی در سلامت افراد جوامع است، لزوم توسعه بیشتر آن احساس می‌شود. مقامات دولتی و ارگان‌های متولی نباید ورزش همگانی را هزینه اضافی تلقی کنند، بلکه باید آن را سرمایه‌گذاری در جهت بهداشت فردی و عمومی و منافع اجتماعی که منابع اقتصادی را برای کشور فراهم می‌کند بدانند. لازم است سازمان‌های ورزشی، تفریحات سالم و آموزشی و بهداشت و سایر ارگان‌های دخیل در امر ورزش و تربیت‌بدنی کشور جهت اجرای برنامه‌های ورزش همگانی تشریک مساعی کنند و روابط تنگاتنگی را برای این امر مهم داشته باشند تا موجبات رشد فرهنگ ورزش همگانی کشور فراهم شود (قره، ۱۳۸۳).

به دلیل اهمیت مقوله تربیت بدنی در زندگی روزمره مردم، اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران دولت را موظف کرده است تا به منظور نیل به اهداف متعالی انسانی، تمامی امکانات خود را جهت تربیت بدنی رایگان برای همه و در تمام سطوح به کار برد- که در حال حاضر این اصل مورد مغفول قرار گرفته است. در این اصل، اهمیت توجه به مسئله تربیت بدنی در کنار مسئله آموزش و پرورش دیده شده که این امر خود حاکی از اهمیت موضوع تربیت بدنی در قانون اساسی است (عراقی و کاشف، ۱۳۹۳). با وجود این، نتایج پژوهش‌های انجام گرفته در زمینه ورزش همگانی و تفریحات ورزشی در کشورمان نشان می‌دهد که توسعه و تعمیم ورزش با وجود برنامه‌ریزی‌ها، هزینه‌ها و تلاش‌های مختلفی که در سال‌های اخیر صورت پذیرفته است، به نحو مناسبی گسترش نیافته است و کاستی‌ها و ضعف‌های عدیده‌ای دارد (کشکر و سلیمی، ۱۳۹۱). ون تایکوم^۲ (۲۰۱۱) مدل اجتماعی- اقتصادی مشارکت در ورزش را ارائه کرده که براساس آن، اوضاع فرهنگی،

^۱ Cohen et al.

^۲ Van Tuyckom

اجتماعی و اقتصاد ملی به منزله بیرونی ترین لایه و سپس محیط فیزیکی و محیط اجتماعی بر مشارکت فرد در ورزش اثر می گذارند.

از سوی دیگر، در قرن بیست و یکم مدیران ارشد بسیاری از سازمانها وقت، انرژی و منابع مالی و انسانی قابل توجهی را صرف تدوین استراتژی و تعیین راهبردهای اساسی سازمانهای خود می کنند، ولی اکثر آنها از عدم اجرای مطلوب استراتژیهای خود سخن می گویند. چشم انداز و مأموریتی که مدیران برای خود ترسیم می کنند برای خود آنها کاملاً روشن است، ولی آگاهی و درک کارکنان آنها از این چشم انداز و مأموریت بسیار کم و همسویی و هم دلی آنها برای تحقق اهداف منبعت از این چشم انداز و مأموریت بسیار کم است. بنابراین مدیران ارشد همواره در جستجوی راه حلی برای حصول از اجرای استراتژیهای خود بوده و در این میان، روش های ارزیابی عملکرد را به عنوان ابزاری جهت کنترل استراتژیهای خود برگزیده اند؛ اما ویژگی های قرن حاضر که مبتنی بر دانش و اطلاعات می باشد، کارآمدی روش های ارزیابی عملکرد سنتی را که در عصر اقتصاد صنعتی برای سازمانها مناسب به نظر می رسد، به شدت زیر سؤال برده است (کیانی، ۱۳۸۸). بنابراین، تحقیق حاضر در صدد آن است که وضعیت موجود و موانع توسعه ورزش همگانی در کشور را شناسایی کند و با استفاده از نتایج به دست آمده، در راستای بهبود وضعیت ورزش همگانی کشور گام بردارد.

روش شناسی پژوهش

تحقیق حاضر با هدف شناسایی وضعیت موجود و موانع توسعه ورزش همگانی در کشور به صورت یک مطالعه کیفی انجام گرفت. روش پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی است و گردآوری اطلاعات، به دو روش کیفی و کمی انجام گرفت. جامعه آماری تحقیق (۳۴۳ نفر) را کلیه اساتید و متخصصان مدیریت ورزشی (۶۰ نفر)، روسای فدراسیون ها (۵۲ نفر)، مدیران کل ورزش و جوانان استان ها (۳۱ نفر) و کارشناسان عالی وزارت ورزش و جوانان (۲۰۰ نفر) تشکیل دادند. در بخش کیفی از دو روش نمونه گیری نظری و گلوله برفی استفاده شد. در بخش کمی ۲۳۸ نفر به پرسشنامه ها پاسخ دادند که از این تعداد ۲۱ پرسشنامه ناقص از روند بررسی خارج شد و تعداد ۲۱۷ پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفتند. روایی پرسشنامه ها به روش روایی سازه و صوری و پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ بر روی یک نمونه ۳۰ نفره با ۰/۸۱ تایید شد.

یافته های پژوهش

آمار توصیفی مربوط به نمونه های تحقیق نشان داد که ۵۳ درصد از نمونه ها مرد و ۴۷ درصد زن بودند. همچنین، ۳۵ درصد از نمونه ها دارای تحصیلات کارشناسی ارشد بودند.

جدول ۱: توزیع فراوانی و درصد فراوانی بر اساس جنسیت

جنسیت	شاخص آماری	فراوانی	درصد فراوانی
زن		۴۲	۱۹/۴
مرد		۱۷۵	۸۰/۶
مجموع		۲۱۷	۱۰۰

جدول ۲: یافته های توصیفی و نتایج آزمون تی تک نمونه ای (وضعیت موجود ورزش همگانی از دیدگاه نمونه ها در سال

(۱۳۹۶)

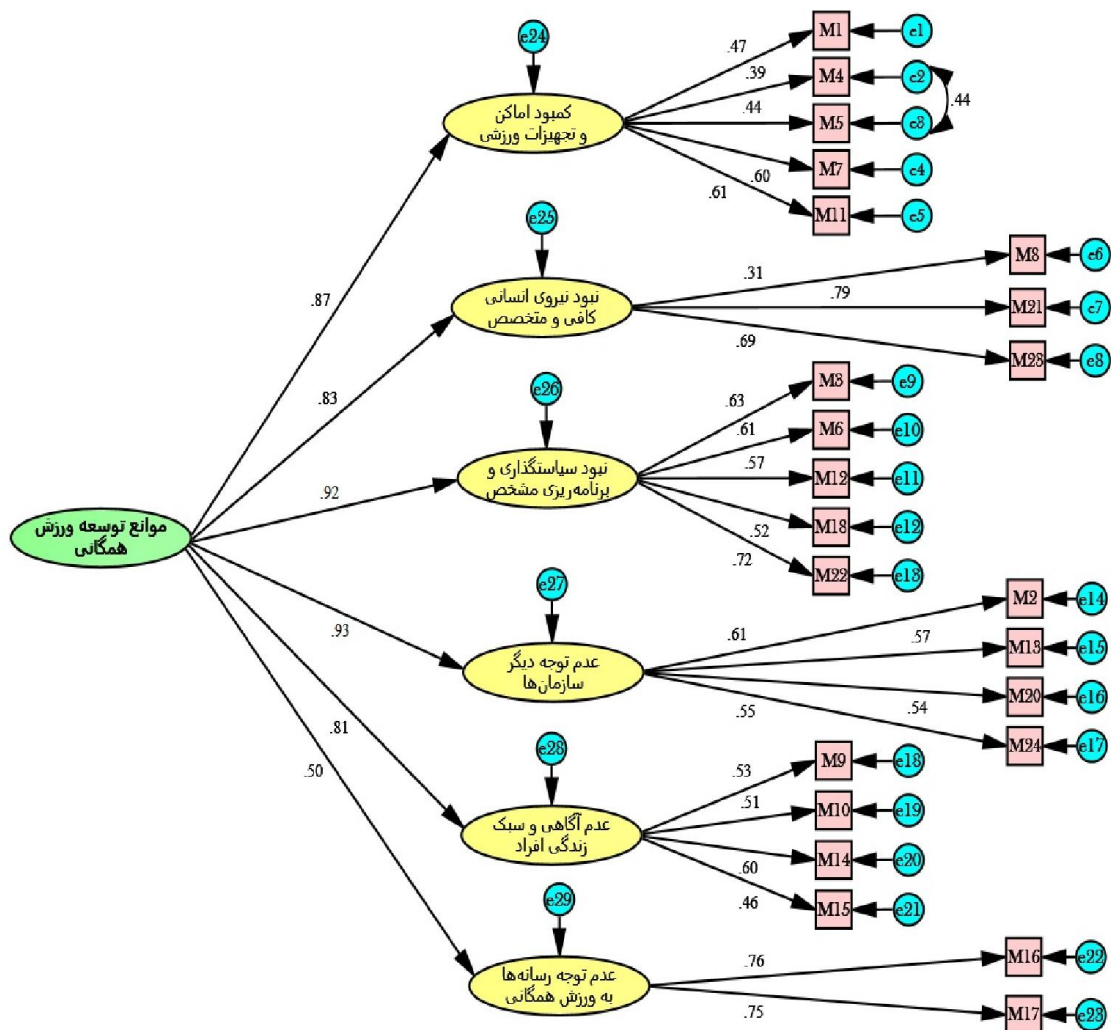
آزمون تی تک نمونه ای (میانگین بهینه = ۳)						گویه ها
اختلاف میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار t	میانگین مشاهده	تعداد	
۰/۱۰۱	۰/۱۷۳	۲۱۶	۱/۳۶۷	۳/۱۰	۲۱۷	ورزش همگانی در سال های اخیر رشد مناسبی داشته است.
۰/۶۲۷	۰/۰۰۱	۲۱۶	۱۰/۵۱	۳/۶۳	۲۱۷	افزایش آگاهی مردم نسبت به فواید فعالیت بدنی منظم بهبود یافته است.
۰/۰۱۴	۰/۸۴۱	۲۱۶	۰/۲۰۱	۳/۰۱	۲۱۷	دسترسی مردم به امکانات ورزشی افزایش یافته است.
۰/۳۶۴	۰/۰۰۱	۲۱۶	۴/۸۸۶	۳/۳۶	۲۱۷	متولیان ورزش همگانی کشور هدف مشخصی ندارند.
۰/۸۷۶	۰/۰۰۱	۲۱۶	۱۴/۷۳	۳/۸۸	۲۱۷	اقدامات انجام شده ناکافی بوده است.
-۰/۲۴۹	۰/۰۰۱	۲۱۶	-۳/۶۸	۲/۷۵	۲۱۷	ورزش در خانواده ها نهادینه شده است.
۱/۱۴۷	۰/۰۰۱	۲۱۶	۲۲/۱۸	۴/۱۵	۲۱۷	سرانه ورزش ناکافی است.
۱/۰۰۱	۰/۰۰۱	۲۱۶	۱۹/۷۶	۴/۰۰	۲۱۷	فعالیت های ترویجی ورزش همگانی ناکافی است.
۱/۰۲۸	۰/۰۰۱	۲۱۶	۱۷/۳۸	۴/۰۳	۲۱۷	امکانات ورزشی مناطق مختلف کشور به طور متوازن توزیع نشدند.
۰/۵۷۶	۰/۰۰۱	۲۱۶	۷/۷۴۹	۳/۵۸	۲۱۷	تعریف مناسبی از ورزش همگانی وجود ندارد.
۰/۵۳۰	۰/۰۰۱	۲۱۶	۸/۵۵۱	۳/۵۳	۲۱۷	مردم به صورت خودجوش و بدون تأثیر از عملکرد دولت ورزش می کنند.
۰/۵۹۰	۰/۰۰۱	۲۱۶	۸/۸۰۸	۳/۵۹	۲۱۷	ورزش همگانی جنبه شعاری پیدا کرده است.
۰/۷۰۵	۰/۰۰۱	۲۱۶	۹/۹۵۵	۳/۷۱	۲۱۷	قوانین حمایتی لازم برای توسعه ورزش همگانی وجود ندارد.

در این تحقیق به منظور بررسی وضعیت موجود ورزش همگانی در کشور از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. بر این اساس با توجه به شیوه نمره‌گذاری گویه‌ها (مقیاس ۵ ارزشی لیکرت: کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم=۵) میانگین مبنا (بهینه) ۳ در نظر گرفته شد. با توجه به نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای در جدول ۱ می‌توان گفت که بین میانگین مشاهده شده جنبه‌های مختلف بررسی وضعیت موجود ورزش همگانی (گویه‌ها) با میانگین بهینه (مبنا) به جز گویه‌های «ورزش همگانی در سال‌های اخیر رشد مناسبی داشته است» ($t=1/367, Sig=0/173$) و «دسترسی مردم به امکانات ورزشی افزایش یافته است» ($t=0/201, Sig=0/841$) در سایر گویه‌ها در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ تفاوت معناداری وجود دارد. بر اساس نتایج و بررسی تفاوت میانگین‌ها مشاهده می‌شود که به جز در گویه «ورزش در خانواده‌ها نهادینه شده است» که میانگین مشاهده شده ($M=2/75$) پایین‌تر از میانگین بهینه ($M=3$) می‌باشد، در سایر گویه‌ها میانگین مشاهده شده بیشتر از میانگین مبنا (بهینه) در نظر گرفته شده می‌باشد. بنابراین با توجه به نتایج و نوع گویه‌ها می‌توان گفت که از نظر نمونه‌های تحقیق، ورزش همگانی در موارد «متولیان ورزش همگانی کشور هدف مشخصی ندارند»، «اقدامات انجام شده ناکافی بوده است»، «ورزش در خانواده‌ها نهادینه شده است»، «سرانه ورزش ناکافی است»، «فعالیت‌های ترویجی ورزش همگانی ناکافی است»، «امکانات ورزش مناطق مختلف کشور به‌طور متوازن توزیع نشده اند»، «تعریف مناسبی از ورزش همگانی وجود ندارد»، «ورزش همگانی جنبه شعاری پیدا کرده است» و «قوانین حمایت لازم برای توسعه ورزش همگانی وجود ندارد» وضعیت مطلوبی ندارد و در موارد «افزایش آگاهی مردم نسبت به فواید فعالیت بدنی منظم بهبود یافته است» و «مردم به صورت خودجوش و بدون تأثیر از عملکرد دولت ورزش می‌کنند» وضعیت مطلوبی دارد. در ادامه موانع شناسایی در توسعه ورزش همگانی بر اساس تحلیل عاملی بررسی و با استفاده از آزمون فریدمن اولویت‌بندی شدند.

جدول ۳: تحلیل عاملی موانع توسعه ورزش همگانی

مقدار t	بار عاملی	گویه	مسیر	
-	۰/۵۸۵	امکانات ورزشی بر اساس گروه‌های سنی فراهم نشده‌اند.	M۱	<---
۴/۹۶۵	۰/۵۴۴	امنیت کافی برای ورزش بانوان در پارک‌ها وجود ندارد.	M۴	<---
۵/۵۷۴	۰/۷۹۸	فضاهای ورزشی ویژه ورزش بانوان کافی نیستند.	M۵	<---
۶/۳۳۳	۰/۷۹۳	فضاهای ورزشی کیفیت پایینی دارند.	M۷	<---
۶/۵۹۰	۰/۸۹	نظارت صحیحی بر اداره اماکن ورزشی وجود ندارد.	M۱۱	<---

۹/۵۷۶	۰/۶۲۹	نیروی انسانی متخصص و مشوق به اندازه کافی وجود ندارد.	M۸	<---	نبود نیروی انسانی کافی و متخصص
۱۰/۰۵۳	۰/۶۸۴	حضور مدیران ناکارآمد و بدون تخصص در حوزه‌های مدیریتی ورزش همگانی	M۲۱	<---	
۹/۲۶۲	۰/۵۹۵	عدم استفاده لازم از مدیران درون‌سازمانی	M۲۳	<---	
۸/۲۸۶	۰/۵۱۸	مدیران بر اساس سلايق شخصي تصميم مي‌گیرند.	M۳	<---	نبود سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی
۸/۶۱۸	۰/۵۳۳	ورزش ارزان وجود ندارد و با اجرای ماده ۸۸ ورزش گران شده است.	M۶	<---	
۸/۸۶	۰/۵۵۵	ورزش همگانی و سلامت مردم در اولویت مسئولان و متولیان ورزش کشور نیست.	M۱۲	<---	
۸/۸۶۲	۰/۵۵۷	برنامه‌های عملیاتی و نظارت‌های لازم بر اساس برنامه ششم توسعه موجود نمی‌باشد.	M۱۸	<---	
۹/۹۱۹	۰/۶۶۸	سیاست‌های ناصحیح دولت در امر ورزش همگانی	M۲۲	<---	
۹/۶۳۳	۰/۶۳۵	تعامل وزارت ورزش با سایر وزارتخانه‌ها کافی نیست.	M۲	<---	
۱۰/۰۴	۰/۶۸۲	آموزش و پرورش نقش خود را در ورزش همگانی به درستی ایفا نمی‌کند.	M۱۳	<---	عدم توجه دیگر سازمان‌ها به ورزش همگانی
۱۰/۱۹	۰/۷	سازمان‌ها توجهی به ورزش کارکنان ندارند.	M۲۰	<---	
۹/۹۸۸	۰/۶۷۶	فدراسیون‌های ورزشی به توسعه ورزش همگانی بی‌توجه هستند.	M۲۴	<---	
۹/۵۷۶	۰/۶۲۹	سواد حرکتی جامعه در سطح پایینی قرار دارد.	M۹	<---	عدم آگاهی و سبک زندگی افراد جامعه
۹/۷۵۵	۰/۶۴۹	زمان اوقات فراغت مردم کاهش یافته است.	M۱۰	<---	
۱۰/۶۹	۰/۷۶۹	شرایط پرسترس زندگی بر مشارکت ورزشی مردم تأثیر منفی گذاشته است.	M۱۴	<---	
۱۰/۳۴	۰/۷۲۱	فرهنگ عمومی کشور نسبت به اهمیت ورزش همگانی نزول کرده است.	M۱۵	<---	
۱۰/۷۷	۰/۷۸	رسانه‌های جمعی در ترویج ورزش همگانی نقش کم‌رنگی دارند.	M۱۶	<---	عدم توجه رسانه‌ها به ورزش همگانی
۹/۷۵۵	۰/۶۴۹	از شبکه‌های مجازی برای فرهنگ‌سازی ورزش استفاده بهینه نمی‌شود.	M۱۷	<---	

شکل ۱: تحلیل عاملی موانع توسعه ورزش همگانی

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که مدل موانع توسعه ورزش همگانی مناسب است و تمامی اعداد و پارامترهای مدل از مقادیر تی و بار عاملی قابل قبولی برخوردارند و در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ معنادار است. در مجموع، بر اساس نتایج تحلیل عاملی می‌توان گفت که شاخص‌ها و عوامل شناسایی شده به عنوان موانع توسعه ورزش همگانی از مقادیر قابل قبولی برخوردار هستند.

جدول ۴: شاخص برازش مدل موانع توسعه ورزش همگانی

تفسیر	مقادیر شاخص‌ها	مقدار مطلوب	شاخص‌های برازش
-	۴۳۲/۰۵۷	-	کای اسکوار (کای دو) ^۱
-	۲۲۳	-	درجه آزادی ^۱

^۱. Chi-Square

نسبت کای اسکوار به درجه آزادی (χ^2/df)	بین ۱ تا ۵	۱/۹۳۷	مطلوب
شاخص نیکویی برازش ^۲ (GFI)	بیشتر از ۰/۹	۰/۹۵۱	مطلوب
شاخص نیکویی برازش تعدیل شده ^۳ (AGFI)	بیشتر از ۰/۸	۰/۹۱۳	مطلوب
ریشه دوم میانگین خطای برآورد ^۴ (RMSEA)	کمتر از ۰/۱	۰/۰۹۱	مطلوب
ریشه دوم میانگین مجزورات باقیمانده ^۵ (RMR)	کمتر از ۰/۰۵	۰/۰۴۴	مطلوب
شاخص برازش تطبیقی ^۶ (CFI)	بیشتر از ۰/۹	۰/۹۲۲	مطلوب
شاخص برازش هنجار شده ^۷ (NFI)	بیشتر از ۰/۹	۰/۸۸۴	مطلوب
شاخص برازش افزایشی ^۸ (IFI)	بیشتر از ۰/۹	۰/۹۲۴	مطلوب

نتایج جدول ۳ پیرامون برازش مدل اندازه‌گیری موانع توسعه ورزش همگانی نشان می‌دهد که مقادیر شاخص‌های نیکویی برازش (GFI) و شاخص برازش تطبیقی (CFI) به عنوان شاخص‌های اصلی برازش بالاتر ۰/۹ است که نشان از برازش مطلوب مدل می‌باشد. همچنین سایر شاخص برازش (AGFI، NFI، IFI) از مقادیر قابل قبولی برخوردار هستند. در نهایت بر اساس مقادیر ریشه میانگین مجزور باقیمانده ($RMR=0/044$) و ریشه دوم میانگین خطای برآورد ($RMSEA=0/091$) می‌توان گفت که مدل از برازش کافی برخوردار است.

جدول ۵: اولویت‌بندی موانع توسعه ورزش همگانی

رتبه	موانع	میانگین رتبه	تعداد	خی دو	درجه آزادی	سطح معناداری
۱	کمبود اماکن و تجهیزات ورزشی	۴/۰۲	۲۱۷	۴۴/۹۹۲	۵	۰/۰۰۱
۲	عدم توجه دیگر سازمان‌ها به ورزش همگانی	۳/۷۰				
۳	عدم توجه به ورزش در رسانه‌ها	۳/۶۸				
۴	نبود نیروی انسانی کافی و متخصص	۳/۳۳				
۵	نبود سیاستگذاری و برنامه‌ریزی مشخص	۳/۱۵				
۶	عدم آگاهی و سبک زندگی افراد جامعه	۳/۱۲				

^۱. Degrees of Freedom (df)

^۲. Goodness of Fit (GFI)

^۳. Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)

^۴. Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)

^۵. Root Mean Squared Residuals (RMR)

^۶. Comparative Fit Index (CFI)

^۷. Normed of Fit Index (NFI)

^۸. Incremental of Fit Index (IFI)

براساس یافته‌های حاصل از آزمون فریدمن (جدول ۴) بین موانع توسعه ورزش همگانی دیدگاه نمونه‌های تحقیق تفاوت معناداری وجود داشت ($\chi^2=44/992, Sig=0/001$). همچنین بر اساس و میانگین رتبه به دست آمده مشخص شد که «کمبود اماکن و تجهیزات ورزشی» مهمترین مانع در توسعه ورزش همگانی و «عدم آگاهی و سبک زندگی افراد جامعه» کم اهمیت‌ترین در توسعه ورزش همگانی از نظر نمونه‌های تحقیق می‌باشد.

بحث و نتیجه گیری

تحقیق حاضر با هدف شناسایی وضعیت موجود و موانع توسعه ورزش همگانی در کشور انجام گرفت. یافته‌ها نشان داد که بین میانگین مشاهده شده جنبه‌های مختلف بررسی وضعیت موجود ورزش همگانی (گویه‌ها) با میانگین بهینه (مبنا) به جز گویه‌های «ورزش همگانی در سال‌های اخیر رشد مناسبی داشته است» ($Sig=0/173$), ($t=1/367$) و «دسترسی مردم به امکانات ورزشی افزایش یافته است» ($Sig=0/841, t=0/201$) در سایر گویه‌ها در سطح معناداری کمتر از 0/01 تفاوت معناداری وجود دارد. در واقع از نظر نمونه تحقیق، ورزش همگانی در سال‌های اخیر رشد و تغییر چشمگیری نداشته است و نمی‌توان گفت که سازمان‌های متولی ورزش همگانی کشور به خوبی از عهده وظایف و برنامه‌های خود برآمده‌اند. هرچند باید توجه داشت که میانگین به دست آمده اندکی بیشتر از میانگین مبناست، اما این اختلاف معنادار نبود. همچنین، با اینکه در سال‌های اخیر شاهد افزایش ساخت و ساز اماکن و تجهیزات ورزشی در کشور بوده ایم و میانگین به دست آمده نیز بیش از میانگین مبنا بوده است، اما نمی‌توان ادعا کرد که دسترسی مردم به امکانات ورزشی به طور معنی‌داری افزایش یافته است. در واقع به بیان دیگر، ورزش همگانی کشور در موارد یاد شده در وضعیت متوسط قرار دارد و انتظار می‌رود که مسئولان و متولیان ورزش همگانی در بهبود و رشد این موارد برنامه‌های منسجمی را طراحی و به طور بهینه به مرحله اجرا درآورند.

در ادامه نتایج و بررسی تفاوت میانگین‌ها مشاهده شد که به جز در گویه «ورزش در خانواده‌ها نهادینه شده است» که میانگین مشاهده شده ($M=2/75$) پایین‌تر از میانگین بهینه ($M=3$) می‌باشد- این به معنای جایگاه ضعیف ورزش همگانی در میان خانواده‌هاست- در سایر گویه‌ها میانگین مشاهده شده بیشتر از میانگین مبنای (بهینه) در نظر گرفته شده می‌باشد. بنابراین با توجه به نتایج و نوع گویه‌ها می‌توان گفت که از نظر نمونه‌های تحقیق، ورزش همگانی در موارد «متولیان ورزش همگانی کشور هدف مشخصی ندارند»، «اقدامات انجام شده ناکافی بوده است»، «ورزش در خانواده‌ها نهادینه شده است»، «سرانه ورزش ناکافی است»، «فعالیت‌های

ترویجی ورزش همگانی ناکافی است»، «امکانات ورزش مناطق مختلف کشور به طور متوازن توزیع نشده اند»، «تعریف مناسبی از ورزش همگانی وجود ندارد»، «ورزش همگانی جنبه شعاری پیدا کرده است» و «قوانین حمایت لازم برای توسعه ورزش همگانی وجود ندارد» وضعیت مطلوبی ندارد و در موارد «افزایش آگاهی مردم نسبت به فواید فعالیت بدنی منظم بهبود یافته است» و «مردم به صورت خودجوش و بدون تأثیر از عملکرد دولت ورزش می کنند» از وضعیت مطلوبی برخوردار است. در توضیح نتیجه به دست آمده، به نظر می رسد که متولیان ورزش همگانی کشور برای توسعه این حوزه از ورزش دارای چشم انداز و اهداف بلند مدت نیستند و نتوانسته اند که هدف مشخصی برای خود تعریف نمایند. همچنین، تاکنون اقدامات انجام شده ناکافی بوده است و باید فعالیت ها با شدت و جدیت بیشتری بر اساس برنامه های بلند مدت توسعه ورزش همگانی صورت پذیرد. از طرفی دیگر، یکی دیگر از معضلات موجود عدم نهادینه شدن ورزش در خانواده هاست. در واقع، هنوز هم ورزش نتوانسته است جایگاه خود در میان خانواده ها را پیدا کند و احتمالاً در سبد مصرفی خانوار در رده های آخر قرار می گیرد. در این باره می توان به سرانه ناکافی ورزش و نیز ناکافی بودن فعالیت های ترویجی ورزش همگانی اشاره کرد. چنانچه این امور به درستی انجام پذیرد می توان به بهبود ورزش همگانی در کشور امیدوارتر بود. از طرفی، امکانات ورزش مناطق مختلف کشور به طور متوازن توزیع نشده اند و این موضوع می تواند بخشی از جامعه را در معرض ورزش و دیگران را از انجام ورزش همگانی محروم نماید. همچنین، تعریف مناسبی از ورزش همگانی وجود ندارد و ورزش همگانی جنبه شعاری پیدا کرده است. لذا لازم است که تعریفی کامل و منطقی از ورزش همگانی صورت گیرد و از سلیقه ای برخورد کردن مسئولان و عوامل و متولیان ورزش همگانی جلوگیری شود. به نظر می رسد که نیاز مبرم به قوانین حمایتی وجود دارد، چرا که قوانین حمایتی لازم برای توسعه ورزش همگانی وجود ندارد.

علاوه بر نتایج فوق که وضعیت موجود ورزش همگانی کشور را نشان داد، یافته های بخش دیگر تحقیق بیانگر این بود که در مسیر توسعه و رشد ورزش همگانی کشور موانعی وجود دارد که به ترتیب اولویت عبارت اند از: کمبود اماکن و تجهیزات ورزشی، عدم توجه دیگر سازمان ها به ورزش همگانی، عدم توجه به ورزش در رسانه ها، نبود نیروی انسانی کافی و متخصص، نبود سیاستگذاری و برنامه ریزی مشخص و عدم آگاهی و سبک زندگی افراد جامعه بود. بر کسی پوشیده نیست که برای انجام فعالیت های ورزشی، اماکن و تاسیسات ویژه ای مورد نیاز است که متأسفانه در این رابطه، وضعیت موجود در سطح نامطلوبی قرار دارد و نیاز به تاسیس اماکن ورزشی جدید و نیز تجهیز و تعمیر اماکن ورزشی موجود به شدت احساس می شود. به ویژه این

موضوع برای زنان ورزشکار اهمیت بیشتری می یابد، چرا که شرایط فرهنگی اجتماعی کشور اجازه ورزش کردن در هر مکانی را به زنان نمی دهد. مانع دیگری رشد ورزش همگانی کشور را عدم توجه دیگر سازمان ها به ورزش همگانی تشکیل می دهد. در واقع، برای توسعه ورزش همگانی کشور یک بسیج عمومی از سوی تمام مردم، مسئولان و سازمان ها نیاز است. از سوی دیگر، عدم توجه به ورزش در رسانه ها به ویژه به ورزش همگانی مشهود است. لذا رسانه ها به عنوان یکی از اصلی ترین عوامل توسعه فرهنگ ورزش و فعالیت بدنی باید نسبت به تهیه و پخش هرچه بیشتر برنامه های ورزشی به ویژه در زمینه ورزش همگانی همت گمارند و در این راستا رسالت خود را به انجام رسانند. یکی دیگر از موانع رشد و توسعه ورزش همگانی کشور را نبود نیروی انسانی کافی و متخصص تشکیل می دهد. در هر سازمانی، مهمترین منبع سازمان را منابع انسانی آن تشکیل می دهد و ورزش همگانی نیز از این قاعده مستثنی نیست که برای توسعه آن باید نیروی انسانی متخصص و مریبان کارآزموده بیشتری پرورش یافته و در سطح جامعه به کار گمارده شوند. البته ناگفته نماند که در این راستا، وظیفه اصلی بر عهده دولت و متولیان ورزش همگانی است و باید با سیاستگذاری و برنامه ریزی مشخص در جهت بهبود و ارتقای سطح ورزش همگانی کشور گام های ارزنده ای برداشته شود. در نهایت، عدم آگاهی و سبک زندگی افراد جامعه عامل دیگری است که مانع رشد و توسعه ورزش همگانی شده است. چنانچه خانواده ها بتوانند با تغییر فرهنگ و سبک زندگی خود، از فرهنگ ساکن به فرهنگ زندگی فعال روی آورند، گام مهمی در جهت توسعه این سطح از ورزش برداشته می شود. برای این منظور نیز سیاستگذاری و برنامه ریزی دولت و حمایت رسانه ها می توانند بر عامل فرهنگ خانواده ها تاثیر بسزایی داشته باشد.

در یک جمع بندی کلی می توان گفت که در حال حاضر، وضعیت ورزش همگانی کشور در سطح نسبتاً نامطلوبی قرار دارد و برای آنکه بتوان میزان و سطح آن را ارتقا داد، باید موانع پیش روی آن را برداشت و از اثرات مخرب آن ها جلوگیری نمود.

اینک با شناسایی موانع و حتی اولویت بندی آن ها، می توان به مسئولان و متولیان ورزش همگانی کشور پیشنهاد نمود که با استفاده از راهکارهای مشخص در هر مانع، اثرات تخریبی آن را کاهش دهند و زمینه رشد و ارتقای ورزش همگانی کشور را فراهم نمایند.

منابع

- آذرنیا، هدایت. (۱۳۸۴). «بررسی گرایش دانشجویان دانشگاه تبریز به ورزش همگانی». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- سازمان تربیت‌بدنی جمهوری اسلامی ایران. (۱۳۸۲). سند راهبردی نظام جامع توسعه تربیت‌بدنی و ورزش کشور.
- علی‌نژاد، راضیه. (۱۳۹۳). «تدوین برنامه راهبردی گردشگری ورزشی استان مازندران براساس مدل **qspm** و **swot**». پایان نامه کارشناسی ارشد تربیت‌بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی ساری، ص ۳۹.
- غفرانی، محسن. (۱۳۸۷). «طراحی و تدوین استراتژی توسعه ورزش همگانی و قهرمانی استان سیستان و بلوچستان». رساله دکتری، دانشکده تربیت‌بدنی، دانشگاه تهران.
- غفوری، فرزاد. (۱۳۸۲). «تعیین عوامل موثر بر گرایش مردم به ورزش همگانی و قهرمانی برای تعیین راهبرد های ورزش کشور». رساله دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه تربیت مدرس.
- قره، محمدعلی. (۱۳۸۳). وضعیت ورزش همگانی ایران و مقایسه آن با چند کشور منتخب جهان. رساله دکتری. دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تربیت‌معلم.
- قره، محمدعلی و شجاع، رضا. (۱۳۸۵). «بررسی چالش‌ها و موانع فراوی همگانی شدن ورزش در ایران با تأکید بر منابع انسانی و مدیریتی آن». هفتمین همایش ملی تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تبریز.
- کاشف، مجید؛ نقوی الحسینی، سیدجلال و بنیان، عباس. (۱۳۸۲). بررسی وضعیت ورزش صبحگاهی از دیدگاه منتخی از معلمان تربیت‌بدنی و مسئولان مدارس و ارائه راهکار مناسب. معاونت تربیت‌بدنی و تندرستی وزارت آموزش و پرورش، دفتر تحقیقات و توسعه
- کیانی، خسرو (۱۳۸۸). «بررسی دیدگاه و علایق دانشجویان دانشگاه تهران در خصوص ورزش همگانی». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت‌بدنی دانشگاه تهران، ص ۱۲.
- کاشف، میرمحمد. (۱۳۷۹). «بررسی وضعیت ورزش همگانی ایران و توصیه‌هایی برای توسعه آن». طرح تحقیقاتی ملی شورای پژوهش‌های علمی کشور، تهران.
- کشر، سارا و سلیمانی، مجتبی. (۱۳۹۱). «نقش برنامه خصوصی‌سازی بر توسعه ورزش‌های همگانی از دیدگاه کارشناسان». نشریه پژوهش‌های کاربردی مدیریت و علوم زیستی در ورزش. شماره ۲، ص: ۱۰۴.

- مظفری، میر احمد و قره، محمد علی. (۱۳۸۴). «ورزش همگانی ایران و مقایسه آن با چند کشور منتخب». نشریه علوم حرکتی و ورزش. شماره، ۶، صص. ۱۵۱-۱۷۱.
- معتمدین، مختار؛ مددی، بهمن و عسکریان، فریبا. (۱۳۸۸). «توصیف عوامل گرایش یا عدم گرایش شهروندان تبریزی به ورزش همگانی». نشریه علمی پژوهشی، شماره ۲۳، جزء اول، صفحه: ۷۵-۹۸.
- معین فرد، محمدرضا. (۱۳۸۷). «وضعیت صنعت گردشگری ورزشی در ایران و ارائه الگوی توسعه آن». پایان نامه دکتری، دانشگاه خوارزمی.
- مهرآیین، محمدرضا. (۱۳۸۷). نظریات جدید جامعه شناسی و ورزش. تهران: انتشارات جامعه شناسان
- نصیر زاده، عبدالمهدی. (۱۳۸۷). «طراحی و تدوین استراتژی توسعه ورزش قهرمانی و همگانی استان کرمان». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور.
- Buch, T. (۲۰۰۶). **"Resident perception of event impacts: Taupo and Ironman Newzealand"**. Master's Thesis, AUT University.
- Holzweher, F. (۲۰۰۲). **Sport for all a social change and fitness development institute of sport scenic.** rienna university; Austria
- Ioana, M, Badulescu, A, Bac, O, Bac, D. (۲۰۰۸). **"Qualitative and quantitative analysis of sport tourism from the perspective of Romanian young adults"**. MPRA Paper, No ۷۶۴۱.
- Lindner, K. J. & Sit, C. H. P. (۲۰۰۶). **"Situational state balances and participation motivation in youth sport: A reversal theory perspective"**. British Journal of Educational Psychology, Vol. ۷۶, pp. ۳۶۹-۳۸۴.
- Tanaka, NObukO, Mutsuko, Okuda, Tomoko, Sasaki. (۲۰۱۴). **"An International comparative study on the sport Development for people with Mental Health problems in ۵ Nations"**. XVIII Isa world congress of sociology. ۱۳- ۱۹.
- Van Tuyckom,C. (۲۰۱۱). **"Sport for All: Fact or fiction? Individual and cross-national differences in sport participation from a European perspective"**. Submitted in partial fulfillment of the requirement for the degree

of Doctor in Sociology and social sciences department of sociology, Gent University.

Identifying the Current Situation and Obstacles to the Development of Sport for All in the Country

Mohammad Babaei

Ph.D. in Sport Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Forough Fattahi Masroor

Ph.D., Assistant Professor, Sport Management Department, Shahre rey Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Nader Shakeri

Ph.D., Assistant Professor, Sport Management Department, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received: 14 Dec. 2017

Accepted: 9 Jan. 2018

The study is to identify the status quo and obstacles to the development of general sport in the country as a qualitative study. The methodology of this study was applied in terms of purpose and in terms of qualitative and quantitative method, data collection method was used. The statistical population of the study consisted of all professors and sports management specialists (۶۰), heads of federations (۵۲), managers of sports and youth of the provinces (۳۱) and experts of the Ministry of Sports and Youth (۲۰۰ persons). In the qualitative section, two methods of theoretical sampling and snowball were used. In a small section, ۲۱۷ respondents answered the questionnaires. Validity of the questionnaires was confirmed by the structural and formality validity and reliability of the questionnaire by using Cronbach's alpha test on a sample of ۳۰ with ۰,۸۱. The results showed that the general state of sport in some cases is desirable and in some cases, such as the "institutionalization of exercise in families", is at an unfavorable level. The lack of space and sports equipment and the lack of attention of other organizations to public sport were the most important barriers to public sport in the country. It is suggested that using the specific strategies at each obstacle, reduce its destructive effects, provide the context for the development and promotion of public sports in the country.

Key Words: Barriers, Development and Sport for All